

SOFISTIKERADE LIBRISTER bör ha dubbel nytta av att begrunda dagens språkspalt, eftersom båda orden tas upp till behandling där. Andra läsare är förstås också välkomna att ta del av prof. Thors' synpunkter!

Det var nyligen fråga om ordet **librist** i denna spalt. Jag sade att det är en uteslutande finländsk term (det motsvaras av finskans **libristi**). I Sverige talar man om **bokhandelsmedhjälpare**. Jag sade också att **librist** är bildat till det latinska ordet **liber**, som betyder "bok".

Jag fick förra veckan ett brev från en sakkunnig läsare, som gav följande upplysningar: När en förening för bokhandlare och bokhandelsmedhjälpare i Finland grundades 1906, fick den namnet **Libro**, som givetvis är bildat till det nämnda latinska ordet för bok, **liber**. Föreningsmedlemmarna började kallas **librister**. Detta ord hör alltså bara indirekt samman med det latinska ordet. Strängt taget borde vår term **librist** brukas bara om sådana bokhandelsmedhjälpare som har avlagt examen i bokhandelskolan.

Jag tackar för det vänliga brevet, som gav en intressant upplysning om bakgrunden till ett finlandssvenskt ord.

En annan läsare tar upp ordet **sofistikerad**. Det ordet ser man ibland, inte minst i tidningarna. Frågeställaren citerar ett par artiklar i Hbl nyligen. I den ena sades det på tal om ett bankrån i England, att bankens säkerhetsanordningar var "ganska sofistikerade", i den andra, att "Banken (dvs. Finlands Bank) har utvecklat ett mycket sofistikerat system". Vissa svenska

ordböcker ger synonymer, som enligt min mening inte riktigt träffar ordets innebörd, i varje fall inte i de citerade tidningsställen. Närmare kommer man, om man ser efter vad det engelska **sophisticated** — givetvis grunden till det svenska ordet — har för betydelser. Det översätts med t.ex. "(för)konstlad" och den betydelsen är vanlig hos svenskans **sofistikerad**. När det talas om att banker har "sofistikerade säkerhetsanordningar" betyder det att anordningarna är "konstfulla, invecklade".

Men ordet **sofistikerad** brukas ibland om människor och deras beteende. I det fallet är innebörden den som i Svenska Akademiens stora ordbok definieras så här: "spetsfundig eller utpekulerad eller dubbelbottnad eller (pretentiöst) intellektuell... världserfaren eller blaserad eller elegant". — Det är alltså inte alltid någon beundransvärd egenskap hos en människa att vara sofistikerad.

Dagens tredje insändare berör ett problem som nog aldrig berörts i spalten. Frågan lyder så: "I gränstrakterna mellan Finland och Norge finns det ett tiotal lokaliteter (byar, sjöar och älvar) som ligger på själva gränsen eller som sträcker sig från det ena landet in i det andra och som har trespråkiga namnformer (samiska, finska och norska). Skall man i svensk text använda den samiska, finska eller norska formen?"

I vissa fall har en viss form blivit den allmänt använda i svenskan. Vi använder ju namnet **Tana älv** för den älv som på finska heter **Tenojoki**. Å andra sidan har namnet **Utsjoki** (med finskt uttal av u) blivit allmänt i svenskt språkbruk. I något enstaka fall har ett namn uppe i nordligaste Lappland fått en speciell svensk form, så namnet **Enare** som ju på finska motsvaras av **Inari**. Några regler kan inte uppställas.

Vissa namn som de nämnda **Tana älv** och **Enare** finns med i listan "Svenska ortnamn i Finland". Den är från 1963, men en ny upplaga är under utarbetande.

I viktiga fall kan det löna sig att fråga Svenska språknämnden i Finland, Fabiansgatan 7, Helsingfors 13, tel. 65 19 72.

Carl-Eric Thors